

RAHVUSVAHELISE KONVERENTSI “KAASAV HARIDUS: VÕIMALUS EDENDADA SOTSIAALSET SIDUSUST” (11.–12. MÄRTS 2010, MADRIID) JÄRELDUSED

2009. aasta mais seadis Euroopa Liidu Nõukogu Euroopa haridus- ja koolituskoostöö strateegilise raamistiku (ET2020) osana strateegilised eesmärgid, milles rõhutati kaasava hariduse tähtsust hariduslikult ebasoodsate olukordade lahendamisel. Nõukogu märkis, et haridusega tuleks võidelda kõigi diskrimineerimise vormide vastu ning anda kõigile noortele oskused suhelda positiivselt oma eri taustaga kaaslastega.

Rahvusvaheline konverents, kus osales ligi 300 delegaati enam kui 40 riigist, andis võimaluse arutleda, kuidas rakendada kvaliteedi, tõhususe ja võrdväärsuse põhimõtteid kõigil haridustasemetel. Eelkõige keskenduti kõige ebasoodsamas olukorras õppijate kaasamise võimalustele, et vältida sotsiaalset tõrjutust.

Konverentsi eesmärgid olid:

- arutleda hariduse kui ühe olulise sotsiaalse kaasamise aspekti üle vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa aasta raames;
- arutleda haridusliku kaasamise strateegiate üle ning jagada parima praktika näiteid, pöörates eritählepanu eripedagoogilist tuge ja kompensatsioonimehhanisme vajavatele õppijatele;
- hõlbustada kogemuste jagamist kaasava hariduse valdkonnas EL liikmesriikide ja Ladina-Ameerika riikide vahel;
- koostada kaasava hariduse olulisemaid sõnumeid käsitlev dokument ning esitada see riikide ja Euroopa institutsioonidele.

Konverentsi programm ja taustateave on avaldatud aadressil:
<http://www.educacion.es/eu2010/agenda/educacion-inclusiva.html>

Järeldused

Kaasav haridus on universaalne õigus. See nõuab poliitilisi meetmeid, mille eesmärk on pakkuda kõigile kodanikele kvaliteetset haridust. Kaasav haridus eeldab, et haridusasutustele antakse kõik vajalikud ressursid (rahalised, inim-, pedagoogilised, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid), et nad saaksid tegutseda vastavalt kõigi õppijate vajadustele ja tagada õppijate edasijõudmise, vaatamata nende individuaalsele, majanduslikule, sotsiaalsele, kultuurilisele, geograafilisele või etnilisele taustale. Eritählepanu tuleks pöörata sooküsimustele, võttes arvesse diskrimineerimist, mille all kannatavad puuetega tüdrukud ja naised.

Kaasav haridus eeldab, et kvaliteet, võrdväärsus ja tipptasemel pädevus on tagatud võrdsete võimaluste, mittediskrimineerimise ja universaalse ligipääsu põhimõtete kohaselt. Kõik need põhimõtted täiendavad üksteist ja moodustavad lahutamatu terviku.

Konverents, millel osalesid Hispaania erinevate autonoomsete piirkondade, Euroopa ja Ladina-Ameerika riikide ning vabatahtliku sektori esindajad, toimus kooskõlas ühega neljast Hispaania eesistumise eesmärgist haridusvaldkonnas: mõjutada hariduspoliitikat, mis edendab võrdväärsust, sotsiaalset sidusust ja kodanikuaktiivsust. Selle eesmärgiga püütakse vastata erinevatele väljakutsetele: varajane koolist lahkumine ja õppijad, kes vajavad õppimises lisatuge.

Hariduses on teoreetilisel, poliitilisel ja praktilisel tasandil tehtud olulisi edusamme, mis toetavad liikumist kaasava hariduse suunas. Eelkõige tuleb nimetada ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni vastuvõtmist, eriti konventsiooni haridust käsitlevat artiklit 24.

Kaasav haridus on siiski veel siht, mille poole liikuda. Tuleb ületada olulisi takistusi, et saavutada seatud eesmärgid kvaliteedi, võrdväärsuse, kaasamise, mitmekesisuse austamise ja tõhusa ühiskonnas osalemise alal. Konverentsil pöörati eritähelepanu edusammudele ja väljakutsetele kolmel haridustasemel: kesk-, kutse- ja kõrghariduses.

Esiletõstmist vääriavad järgmised konverentsil esitatud ettepanekud:

- Kaasavast haridusest, mis seab keskmesse inimese, on kasu kõigil õppijatel, vaatamata sellele, kas neil on puudest või mingist muust põhjusest tulenevaid erivajadusi. Kaasav haridus valmistab õppijad ette elama ja töötama mitmepalgelises ühiskonnas.
- Põhjalike süsteemimuutuste läbiviimiseks on vaja kõigi asjaosaliste poliitilist tahet ja otsusekindlust. See nõuab visiooni, teadmisi, oskusi ja õiguslikku raamistikku, mis tuleb ühendada, et rakendada kvaliteetset kaasavat haridust võrdväärselt ja pädevuse tipptasemel tavaharidussüsteemi kõigil tasemetel. Sellises haridussüsteemi muutmises peab osalema kogu ühiskond.
- Vaja on toetada kõigi sektorite koordineeritud poliitikat ning hea praktika näidete vahetamist.
- Vaja on luua sobivad mehhanismid, et koguda ja analüüsida indikaatorite abil poliitika ja hea praktika näidete jälgimiseks vajalikku infot. Need indikaatorid võimaldavad kindlaks teha tegureid, mis soodustavad tõrjutust, ning tegureid, mis toetavad kaasamist.
- Et toetada haridussüsteemide muutumist ning edusamme kõigile kättesaadava hariduse tagamisel, on vaja järgmist: paindlikud haridussüsteemid; mitmekesisuse käsitlemine väärtusena; kõigi takistuste kõrvaldamine (füüsilised, õppeprogrammid ja -materjalid, hoiakud, abivahendid, sotsiaalsed tegevused, kommunikatsioon, viipekeele ja teiste vahetut suhtlust soodustavate vahendite kasutamise võimalus); õpetajate ja koolide toetamine; meeskonnatöö; koolijuhtimine; harmoonilised suhted õppijate vahel; koostöö vanemate, spetsialistide ja vabatahtliku sektori vahel.
- Vaja on hõlbustada üleminekuid ühelt haridustasemelt teisele ja liikumist tööturule; toetada kaasavat haridust haridustee algusest ning pöörata eritähelepanu erivajaduste varajasele kindlakstegemisele ja sekkumisele.
- Eritähelepanu tuleb pöörata õpetajakoolitusele (põhi- ja täiendusõpe) kõigil haridustasemetel. Õpetajakoolitus peab valmistama õpetajad ette toimetulekuks õppijate mitmekesisete vajadustega. Tegu on ühe olulisima teguriga kaasava hariduse edendamisel.
- Noored ei taha, et neid koheldakse nagu lapsi; nad tahavad ise otsustada. Neil kõigil on õigus õppida õppekava järgi, mis võimaldab neil saada täieõiguslikeks kodanikeks.
- Üks kutseharidust puudutavatest olulistest teguritest on seotud vajadusega luua tihedad sidemed koolituse ja avatud tööturu vahel ning pakkuda praktikavõimalusi ettevõtetes.
- Kaasamist kõrghariduses tuleb käsitleda prioriteedina sarnaselt kaasamisega kohustuslikus hariduses. Juurdepääsu kõrgharidusele tuleb parandada, et suurendada puuetega üliõpilaste ja teiste haavatavas olukorras rühmadest pärit üliõpilaste esindatust. Vaja on tugiteenuseid, eelkõige spetsialiste, kes tegutsevad "vahendajatena" üliõpilaste ja nende juhendajate vahel.
- Kokkuvõtteks on kõigist kaasava hariduse raames rakendatud meetmetest kasu kõigil õppijatel.

